

Wilhelm Holmqvist in memoriam

Wilhelm Holmqvist och fältseminariet på Helgö

De minnesrunor som tecknats över Wilhelm Holmqvist efter hans bortgång den 9 augusti 1989 har självfallet skildrat hans stora, mångfacetterade och betydelsefulla vetenskapliga författarskap. En aspekt som jag hoppas att dessa inte glömt är att Wilhelms medarbetare nästan alltid fick ta del av hans vetenskapliga skapande långt innan det formulerades för tryck. Som den generösa människa han var, lät han sin lärdom rikligen flöda över medarbetarskaran, inte minst under de tjugo år som han ledde grävningarna på Helgö. Man kan konstatera att Wilhelm under dessa år skapade ett livaktigt och lärt fältseminarium.

Att föreläsa för oss om den ström av mer eller mindre märkliga fynd som grävningen gav var en uppgift som Wilhelm tyckte mycket om. I sin längtan efter det stora "pangfyndet" skaldade Wilhelm som den skämtare han var "Ach du schöner Eberhelm, komme bald zu

Willehelm". Så kom "pangfyndet" som gjorde till och med Wilhelm mållös – den formsköna nordindiska Buddhabiliden – en av de främsta solitärerna bland de jordfynd som kommit fram i vårt land.

Wilhelm var en utomordentligt god pedagog. Som föreläsare var han livlig och ofta drastisk. Wilhelm fick dock aldrig någon av lärostolarna vid våra universitet men erhöll välförtjänt professors namn. Med kännedom om hans lärdom, pedagogiska ådra, entusiasm och vänlighet mot den yngre generationen kan man blott beklaga att han aldrig fick en universitetsprofessur. Helgö blev emellertid Wilhelms egen lärostol, varifrån hans lärdom, muntligt eller i skrift fördes ut i vida kretsar. Vi som fick del av allt det han gav sänder Wilhelm vår djupa tacksamhet in memoriam.

Per Lundström

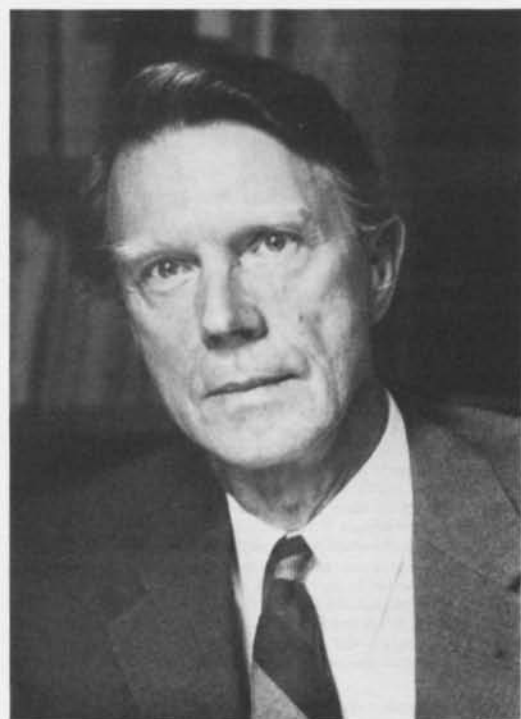
Tillägg till förteckning över Wilhelm Holmqvists tryckta skrifter

Till Wilhelm Holmqvists 70-årsdag den 6 april 1975 sammanställde jag bibliografin "The Published Writings of Wilhelm Holmqvist 1934–1974". Förteckningen som upptar 180 titlar utgavs på eget förlag. Den kan förvärfvas från förf. genom insättning av 50:– på Svenska fornminnesföreningens postgiro 53921-3 eller bankgiro 221-6943. De medel som inflyter kommer att tillfalla föreningens fond för arkeo-metallurgisk forskning – ett ändamål som låg Wilhelm nära om hjärtat. Ange på talongen "Holmqvists bibliografi".

I nedanstående komplettering till bibliografin upptas endast tryckta skrifter. Tilläggsas bör att Wilhelm t. o. m. 1976 även hade det redaktionella ansvaret för *Excavations at Helgö* och till årsrapporterna "Helgöundersökningen" samt forskningsprojektet "Struktur och förändring i det svenska samhället under det

första årtusendet av vår tideräkning, särskilt med hänsyn till förhållandena i Mellansverige". Jag vill vidare hänvisa den biografiskt intresserade till två utförliga minnesrunor över Wilhelm Holmqvist av Berta Stjernqvist och Joachim Werner. De kommer att publiceras i en kommande volym av *Excavations at Helgö* respektive i *Jahrbuch der Bayerischen Akademie der Wissenschaften* 1991.

Slutligen vill jag också påpeka att Wilhelm till sin 65-årsdag tillägnats den opublicerade festskriften *Studi Egoni dedicata 6.4.1970*. Ett exemplar av denna finns i Vitterhetsakademiens bibliotek. Festskriften innehåller bidrag av B. Nerman (The historical significance of the Helgö find), A. Lundström, P. Lundström, J. P. Lamm, M. Forssman, V. Ginters, P. Hallinder, A. Huggert, B. Ryberg, L. Thålin, J.-E. Tomtlund och J. Waller.

Wilhelm Holmqvist. Foto 1975.

1944

Sigtunaklostrets byggnadshistoria klarlägges. *Situne Dei* 3. S. 73–74. [181]

1963

Järnåldersbygden på Helgö. *Fyra Mälarssocknar. Årsskrift för Ekerö, Adelsö, Munsö och Lovö församlingars pastorat* 2. S. 19–22. [182]

1974

Helgö 20 år. Helgö samt forskningsprojektet "Struktur och förändring i det svenska samhället under det första århundradet av vår tideräkning särskilt med hänsyn till förhållandena i Mellansverige". Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Årsrapport 1974. S. 7–8. [183]

Visbysymposium. Helgö samt forskningsprojektet "Struktur och förändring i det svenska samhället under det första århundradet av vår tideräkning särskilt med hänsyn till förhållandena i Mellansverige". Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Årsrapport 1974. Stockholm. Stencil. S. 9. [184]

Undersökning av medeltida järn. Helgö samt forskningsprojektet "Struktur och förändring i det

Fornvännen 85 (1990)

svenska samhället under det första århundradet av vår tideräkning särskilt med hänsyn till förhållandena i Mellansverige". Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Årsrapport 1974. S. 86–87. [185]

Was there a Christian Mission to Sweden before Ansgar? *Early Medieval Studies* 8. *Antikvariskt Arkiv* 57. S. 33–55. [186]

1975

Internationella kontakter. (Tillsammans med Agneta Lundström.) Helgö samt forskningsprojektet "Struktur och förändring i det svenska samhället under det första århundradet av vår tideräkning särskilt med hänsyn till förhållandena i Mellansverige". Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Årsrapport 1975. S. 5–7. [187]

Helgö som samhällsbildning. Helgö samt forskningsprojektet "Struktur och förändring i det svenska samhället under det första århundradet av vår tideräkning särskilt med hänsyn till förhållandena i Mellansverige". Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Årsrapport 1975. S. 19–20. [188]

Helgö, an early trading settlement in central Sweden. Recent archaeological excavations in Europe. Ed. R. Bruce-Mitford, London. S. 111–132. [189]

Kurvatur som kronologiskt mätinstrument. *Fornvännen* 70. S. 240–245. [190]

1976

Bildsteine der Völkerwanderungszeit bis Wikingerzeit in Skandinavien. Reallexikon der Germanischen Altertumskunde. 2. Aufl. Hrsg. Heinrich Beck e. a., Berlin, New York. Bd. 2. S. 561–570. [191]

Böda. Reallexikon der Germanischen Altertumskunde. 2. Aufl. Hrsg. Heinrich Beck e. a., Berlin, New York. Bd. 3. S. 129. [192]

Méditerrané Einflüsse in der skandinavischen Kunst. Nice: Union des Sciences Préhistoriques et proto-historiques, IX congrès, colloque XXX, Les relations entre l'empire Romain tardif, l'empire franc et ses voisins (prétirage). S. 184–195. [193]

Die Ergebnisse der Grabungen auf Helgö (1954–1974). *Prähistorische Zeitschrift*. 51. Band. S. 127–177. [194]

Die frühmittelalterliche Siedlung auf Helgö. Häuser und Höfe im Ostseegebiet und im Norden vor 1500. *Acta Visbyensia* V. S. 35–48. [195]

Helgöundersökningen. (Tillsammans med Kristina Lamm, Synnöve Laurén & Agneta Lundström.) Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Årsbok. S. 118–119. [196]

Religionshistorisk kongress i Lancaster, England. *Fornvännen* 71. S. 58. [197]

1977

Bragnum. Reallexikon der Germanischen Altertumskunde. 2. Aufl. Hrsg. Heinrich Beck e. a., Berlin, New York. Bd. 3. S. 337. [198]

Figürliche Darstellungen aus frühgeschichtlicher Zeit. *Studien zur Sachsenforschung*, Niedersächsisches Landesmuseum. Hannover. S. 197–203. [199]

Forntid – medeltid. (Debattartikel med anledning av Lennart Karlssons avhandling "Romansk träornamentik i Sverige".) *Fornvännen* 72. S. 213–225. [200]

Internationella kontakter. *Fornvännen* 72. S. 39–41. [201]

Kunst und Chronologie. Archäologische Beiträge zur Chronologie der Völkerwanderungszeit. *Antiquitas Reihe 3, Band 20*. Bonn. S. 113–126. [202]

Vår tidiga konst. LTs förlag. Stockholm. 159 s. [203]

1978

De okända gotländska stenmästarna. *Svenska Dagbladet 8 april*. Under strecket. [204]

Diskussion kring Valsgårde 7. (Recension av Greta Arwidssons publikation av båtgrav 7.) *Fornvännen* 73. S. 180–187. [205]

1979

A mőnei arany gallér. Vikingek és elődek. Szépművészeti Múzeum. (Katalog.) Budapest. 40 s. [206]

The first iron in Sweden. *Iron and man in prehistoric Sweden*. Ed. H. Clarke. Jernkontoret/LTs förlag. S. 1–21. [207]

Pominalnie kamni Gotlanda. [The memorial stones of Gotland.] Sokrovishcha vikingov. Katalog proizvenii pamjatnikov kultura Shvetsii II–XI vv. 12 Sobranii Gosudarstvennovo Istoricheskovo Muzeja v Stokgolme i drugich muzeev Shvetsii-Leningrad. 40 s. [208]

Swedish Vikings in Helgö and Birka. Stockholm. 140 s. [209]

Sweden's first industrial society. *Iron and man in prehistoric Sweden*. S. 23–49. [210]

Rec. av F. Schlette, *Germanen Zwischen Thorsberg und Ravenna*. (Leipzig, Jena und Berlin.) *Fornvännen* 75. S. 217–218. [211]

1980

Guldhalskrågarna. LTs förlag. Stockholm. 126 s. [212]

Die "Ketten" des Tempels in Uppsala. *Offa Band* 37. S. 115–121. [213]

Vikingar på Helgö och Birka. Stockholm. 140 s. [214]

13–908643

1981

Chronologie. Skandinavien (Vendelzeit). Reallexikon der Germanischen Altertumskunde. 2. Aufl. Hrsg. Heinrich Beck e. a., Berlin, New York. Bd. 4. S. 667–671. [215]

Rec. av Asger Jorn et al., *Gotlands Didrek og Folkedansens Didrek* (København 1978.) *Fornvännen* 76. S. 69–71 [216]

1982

Krogstastenen. *Olandsbygden*. Uppsala. S. 5–8. [217]

Kunst und Kultur der Vendelzeit – die Jahrhunderte des Beginns. *Wikingen und Slawen. Zur Frühgeschichte der Ostseevölker*. Hrsg. Joachim Hermann. Akademie-Verlag. Berlin. S. 174–190. [218]

Rec. av Helmut Roth, *Kunst der Völkerwanderungszeit*. (Oldenburg 1979.) *Fornvännen* 77. S. 71–73. [219]

Rec. av Torsten Capelle, *Holzschnittkunst vor der Wikingerzeit*. (Neumünster 1980.) *Fornvännen* 77. S. 73–74. [220]

1983

Darsgårde. Reallexikon der Germanischen Altertumskunde. 2. Aufl. Hrsg. Heinrich Beck e. a., Berlin, New York. Bd. 5. S. 256. [221]

Eisenschmiede und Bronzeguss auf Helgö. *Das Handwerk in vor- und frühgeschichtlicher Zeit II*. Archäologische und philologische Beiträge. Bericht über die Kolloquien der Kommission für die Altertumskunde Mittel- und Nordeuropas in den Jahren 1977 bis 1980. Göttingen. S. 93–119. [222]

Tankar kring en mammutpublikation om djurornamentik. Rec. av G. Haseloff, Die germanische Tierornamentik der Völkerwanderungszeit. Berlin 1981. *Fornvännen* 78. S. 136–142. [223]

1986

Bilddenkmäler und Glaubensvorstellungen in der Eisenzeit Schwedens. *Zum Problem der Deutung frühmittelalterliche Bildinhalte*. Ed. H. Roth, Sigmaringen. S. 373–394. [224]

1987

Öländische Bronzen. Studia nad etnogeneza slowian i kultura Europy. Ed. G. Labuda & S. Tabaczynska. T. 1. Wrocław. S. 91–95. [225]

1989

Endre. Reallexikon der Germanischen Altertumskunde. 2. Aufl. Hrsg. Heinrich Beck e. a., Berlin, New York. Bd. 7. S. 276. [226]

Sammanställt av Jan Peder Lamm

Fornvännen 85 (1990)

